

Žebříček hodnot u současné dospívající generace

Martina Kadlecová

Bakalářská práce
2022

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav marketingových komunikací

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Martina Kadlecová**
Osobní číslo: **K19457**
Studijní program: **B7202 Mediální a komunikační studia**
Studijní obor: **Marketingové komunikace**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Žebříček hodnot u současné dospívající generace**

Zásady pro vypracování

1. Rešerše odborné literatury a odborných zdrojů zabývajících se cílovou skupinou, kterou představuje současná dospívající mládež.
2. Na základě teoretické báze vymezení cíle práce, výzkumných otázek a metody výzkumu.
3. Realizace kvalitativního výzkumu zaměřeného na dospívající generaci.
4. Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
5. Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- CAKIRPALOGLU, Panajotis, 2004. Psychologie hodnot. 1. [Olomouc]: Votobia. ISBN 80-722-0195-6.
DOROTÍKOVÁ, Soňa, 1998. Filosofie hodnot. Praha: Univerzita Karlova v Praze. ISBN 80-86039-79-X.
EYRE, Linda a Richard M. EYRE, 2007. Jak naučit děti hodnotám. Vyd. 2. Praha: Portál. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-275-1.
GROLNICK, Wendy S., c2003, The psychology of parental control: how well-meant parenting backfires. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates, xiii, 182 s. ISBN 0805835415. Dostupné také z: <http://www.loc.gov/catdir/toc/fy032/2001051087.html>
PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER, 2014. Psychologie dítěte. 6. Praha: Portál. Klasici. ISBN 978-802-6206-910.
PLHÁKOVÁ, Alena, 2020. Dějiny psychologie. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-802-7125-289.

Vedoucí bakalářské práce: **PaedDr. Marcela Göttlichová**
Ústav marketingových komunikací

Datum zadání bakalářské práce: **31. ledna 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **22. dubna 2022**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

Mgr. Eliška Káčerková, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 4. dubna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 22.4.2022

Jméno a příjmení studenta: Martina Kadlecová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje problematice hodnot u současné dospívající generace. Teoretická část prezentuje pojmy nezbytné z pohledu hodnotové orientace u dospívajících, sleduje, zda vliv rodičů a dalších socializačních činitelů formuje hodnoty dospívající mládeže, neboť k výchově dítěte jsou zapotřebí zkušenosti a znalosti potřeb dítěte a péče, kterou k vývoji potřebuje. V závěru dané části jsou specifikovány výzkumné otázky, výzkumná metoda a primárně cíl práce.

Cílem práce bylo zjistit, jaké hodnoty preferuje současná dospívající generace v kontinuitě s rolí školy a prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá, pod vlivem médií či influencerů.

V praktické části bude výzkum realizován kvalitativní metodou formou rozhovoru u studentů základních a středních škol. Ke komparaci výsledků přispělo nejen rozdílné zaměření škol, ale také specifika různých krajů v České republice.

Klíčová slova: hodnotová orientace, hodnoty, výchova k hodnotám, rodina, vrstevníci, žebříček hodnot

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of values in the current adolescent generation. The theoretical part presents the concepts necessary from the point of view of value orientation in adolescents, monitors whether the influence of parents and other socializing factors shapes the values of adolescent youth because the child's upbringing requires experience and knowledge of the child's needs and the care he needs for development. At the end of the given part, research questions, research method and primarily the aim of the thesis are specified. The thesis aimed to find out what values the current adolescent generation prefers in continuity with the role of the school and the environment in which the individual grows up, under the influence of the media or influencers.

In the practical part, the research will be carried out by a qualitative method in the form of an interview with students of primary and secondary schools. The comparison of the results

was contributed not only by the different focus of schools but also by the specifics of different regions in the Czech Republic.

Keywords: value orientation, values, education to values, family, contemporaries, ranking of values

Chtěla bych touto cestou velmi poděkovat mé vedoucí práce PaedDr. Marcele Göttlichové, za vstřícný přístup a čas, který mi věnovala.

Díky patří i mé rodině, mým blízkým a spolužákům, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

Děkuji také participantům, kteří mi byli ochotni poskytnout rozhovory a tím se podíleli na mé bakalářské práci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 FAKTORY DUŠEVNÍHO VÝVOJE	12
1.1 SOCIÁLNÍ A CITOVÉ INTERAKCE	12
1.1.1 Vývoj.....	12
1.1.2 Problém	13
1.2 SOCIÁLNÍ KOMUNIKACE	13
1.3 DOSPÍVÁNÍ	13
1.3.1 Tělesná proměna	15
1.3.2 Proměny prožívání pubescenta	16
2 HODNOTY A HODNOTOVÁ ORIENTACE.....	17
2.1 HODNOTA.....	17
2.2 HODNOTOVÝ SYSTÉM, HODNOTOVÁ ORIENTACE	17
2.2.1 Faktory ovlivňující hodnotovou orientaci	18
2.3 KLASIFIKACE HODNOT	18
2.4 TRANSFORMACE HODNOT.....	20
2.5 VÝCHOVA K HODNOTÁM.....	21
2.5.1 Výchovné styly.....	22
2.5.2 Jak se liší mysl chlapců a dívek	23
2.5.3 Rozdíly v učení a inteligenci.....	23
2.6 ŽIVOTNÍ STYL MLÁDEŽE	24
3 VÝZNAMNÉ BODY PŘI PŘECHODU Z DĚTSTVÍ DO DOSPĚLOSTI	26
3.1 POUŽÍVÁNÍ TECHNOLOGIÍ MLÁDEŽÍ.....	26
3.2 SOCIÁLNÍ SÍTĚ A MLÁDEŽ	27
3.2.1 Důležitost sociálních sítí pro dospívající	28
3.2.2 Rizika na sociálních sítích.....	29
3.3 VLIV MÉDIÍ.....	31
3.4 VLIV INFLUENCERŮ NA DOSPÍVAJÍCÍ.....	33
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	34
4.2 METODA SBĚRU DAT	34
4.3 ČASOVÝ HARMONOGRAM PRÁCE.....	35
I PRAKTICKÁ ČÁST	36
5 VÝBĚR PARTICIPANTŮ	37
5.1 ÚVOD K VÝZKUMNÉ ČÁSTI.....	37
5.2 OTÁZKY VÝZKUMU	37
5.3 PŘEDSTAVENÍ PARTICIPANTŮ A REALIZACE VÝZKUMU.....	37

6	ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	44
6.1	SHRNUTÍ.....	45
6.2	NÁVRH DOPORUČENÍ	46
	ZÁVĚR	47
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	49
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
	SEZNAM OBRÁZKŮ	54
	SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

V dnešním světě se stále více rodičů zajímá, pokud možno, o co nejlepší výchovu svých dětí. Chtějí vědět, co by měly děti umět a co by se měly naučit, aby dokázaly dobře žít a cítily se šťastné.

Je důležité najít rovnováhu mezi zájmy a tím, co vyžaduje společnost. Rodiče si také uvědomují svou důležitou roli ve výchově a také to, že ji nemohou nechat náhodě nebo se řídit pouze instinkty.

Co vlastně vede rodiče k tomu, aby učili děti hodnotám a kdy začít? Asi se můžeme shodnout na tom, že pokud možno co nejdříve. Ne nadarmo se říká, co se naučíš v mládí, ve stáří jako když najdeš.

Naše děti sami zjistí metodou pokusů a omylů, že mezi životem založeným na hodnotách a pocitem štěstí existuje jakási vzájemná souvislost. Selhání a nepříjemné pocity ze špatného chování je mohou přivést k poznání základních hodnot a naučit čestnému přístupu. Tato cesta je ovšem nejen zdlouhavá, ale mnohdy i bolestná, jelikož lidský život je příliš krátký na to, abychom pokaždé začínali od začátku. Je proto rodičovskou povinností naučit je tomu, čemu jsme se sami naučili a ověřili si v průběhu života.

Toto téma jsem si vybrala záměrně, mám syna na prahu dospělosti, v březnu mu bude 18let, proto mě velmi zaujala možnost porovnat jeho hodnoty s jinými vrstevníky a celkově zhodnotit, jak to funguje v jiných rodinách. V tohle věku bývá složitá komunikace s dětmi, většinou již mají své zájmy a tráví čas raději s vrstevníky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FAKTORY DUŠEVNÍHO VÝVOJE

Přibližně od 11 až 12 věku formuje myšlení konkrétní operace a podřizuje je novým strukturám, jejichž rozvoj pokračuje v adolescenci a v celém pozdějším životě. Pořadí jejich sledu je stálé, i když průměrný věk se může různit podle stupně inteligence nebo povahy sociálního prostředí. Každé stádium charakterizuje celostní struktura, která dovoluje vysvětlit hlavní specifické reakce. Tyto celostní struktury jsou integrační a jedna druhou nenahrazuje.

1. faktorem je organický růst, zvláště zrání komplexu nervové soustavy a endokrinních systémů. Naše znalosti otevírají nové možnosti a vytváří tedy nezbytnou podmínku pro vznik jednání určitého druhu.

2. faktorem je úloha učení a zkušenosti získané v činnosti s předměty. Existují dva typy zkušeností: a) fyzikální zkušenost, kdy zacházíme s předměty abychom odvodili jejich vlastnosti

b) logicko-matematická zkušenost, zacházíme s předměty proto, abychom zjistili výsledek koordinace činností

3. faktorem je sociální interakce a přenosů (Piaget a Inhelder, 2014, str.117–120).

1.1 Sociální a citové interakce

Citový a sociální život dětí se řídí zákony obecného vývoje, v něm nelze odloučit citové, ani sociální a poznávací aspekty.

1.1.1 Vývoj

V senzomotorickém období je předmětem citu jen takový objekt, s nímž je dítě v přímém kontaktu. Tato skutečnost způsobuje vytváření nových citů ve formě antipatií nebo trvalých sympatií vůči druhým a v trvalém sebevědomí a sebehodnocení vůči sobě. Dítě se vyznačuje potřebou sebeuplatnění, nezávislostí a různými druhy rivality vůči jednomu z rodičů nebo starším vůbec. Toto sebevědomování, je spíše sebehodnocení než sebepoznávání a vede dítě k tomu, aby se stavělo proti osobě druhého a také jej podněcuje, aby usilovalo o náklonost a úctu druhého člověka (Piaget a Inhelder, 2007, str. 103–104).

1.1.2 Problém

Ovládá celé dětství a veškeré sociální chování dětí. Existují vztahy mezi dětmi a dospělými, které jsou z hlediska poznávacího zdrojem výchovných i jazykových přenosů i kulturních přínosů. Existují sociální vztahy jen mezi dětmi a zčásti mezi dětmi a dospělými jako souvislý a konstruktivní proces socializace. Již v raném dětství projevuje dítě maximum sociálních interakcí či podmíněné jednání. Později se od této sociální závislosti oddaluje, osamostatňuje a získává individualizovanou osobnost. Podle názoru mnoha autorů postupuje socializace kupředu. „Poznávací a citový vývoj je nerozlučně spojen a probíhá souběžně (Piaget a Inhelder, 2014, str. 89).“

1.2 Sociální komunikace

Lidé nemohou žít bez vzájemného styku, ten ovlivňuje uspokojování lidských potřeb a je sám výraznou lidskou potřebou. Zrychlující se tempo moderní společnosti zasahuje podstatně do vzájemného styku, vede k jeho závažným změnám.

Sociální komunikace jednak zprostředkovává společenskohistorickou determinaci psychických jevů, jednak uskutečňuje jejich regulační úlohu ve společenské aktivitě lidí. Komunikace je v soudobém pojetí spojována zpravidla se sociální interakcí. Pojem komunikace je naopak zaměřen na předávání obsahu s určitým významem a zahrnuje charakteristiky toku zpráv, pozitivních i negativních reakcí a výměny. „Chápeme-li interakci jako vzájemné ovlivňování lidí, je zřejmé, že komunikace jakožto sdělování informací je zpravidla nutnou složkou (Janoušek, 1968, str. 17).“

1.3 Dospívání

Dospívání neboli adolescence je důležitým a velmi zajímavým obdobím života.

Termín adolescence byl poprvé použit v 15. století a je odvozen z latinského slova adolescere – dospívat, mohutnět, dorůstat. Časově vyplňuje druhé desetiletí života. V evropské psychologii se adolescence odděluje od pubescence (11–15 let), adolescence je pak datována od 15–20 (22) let (Macek, 2003, str. 9–12).

V období mezi 11–15 rokem se zakládá abstraktní myšlení, mění se charakteristika krátkodobé i dlouhodobé paměti (Macek, 2003, str.46).

Nový způsob myšlení vede k novým soudům, k změně postojů nejen k sobě samému, ostatním lidem, ale světu vůbec. Toto období je charakteristické zvýšenou sebereflexí. Nejčastěji se rodiče nemohou dohodnout na trávení volného času a době návratu domů. Dívky jsou sdílnější, ale pro ně je svět zejména v noci nebezpečnější (Pöslová, 2020, str.401).

Dospívající si ujasňují hodnotové preference a představy o vlastní budoucnosti. Vnímání sebe sama a sociální srovnávání vede k sebehodnocení (Macek, 2003, str.51).

Adolescenti poměrně často neberou v potaz potřeby rodičů, většinou je to nenapadne, jsou egocentričtí. Nenapadne je, že i doma se platí za telefon, elektřinu, že je zapotřebí po sobě uklízet. Nepřipouští si, že jejich sobeckost může někoho iritovat, kromě vlastních rodičů. Odmítají slabost a nerozhodnost dospělých, kteří nedokážou oponovat a hájit své názory. Hledají proto dospělého, který by jim imponoval, bral je vážně, jako hodnotné partnery. Akceptovaná autorita pomáhá rozlišovat, jaké jednání je pro společnost únosné (Vágnerová, 2000, str.283).

Mění se společenské hodnoty, životní styl, generace současných adolescentů je úplně jiná než dospívající z počátků 90let 20 století.

Všimněme si 5 základních rozdílů:

- **Technologie** – jedním z nejvíce pozorovatelných rozdílů je v pokročilých technologiích, rodiče současných teenagerů vyrůstali s rádiem, televizí a později i prvním mobilními telefony. Současní teenageři vyrostli bez vzpomínek na *preinternet*, ale internet a teenageři dospěli současně. Mají možnost zhlédnout každý film, který kdy byl vyroben, na internetu, kteroukoliv písničku si můžou stáhnout a poslouchat na Ipodu nebo chytrém telefonu. Mají okamžitý přístup k informacím, mohou zjišťovat, kde se nachází jejich přátelé. Ve skutečnosti s rozšířením sociálních sítí internet doslova převzal komunikaci dospívajících s přáteli (Chapman, 2010, str. 30–36). Začíná to většinou nevinně, malé děti projevují zájem o elektronické věci jako mobil, tablet a jiné, napodobují rodiče při telefonování. Děti jsou velmi učenlivé, zpočátku to rodičům imponuje, jak mají chytré dítě, mají klid, pohádky děti zabaví (Pöslová, 2020, str.401).
- **Znalost a vystavení násilí** – díky technologickému pokroku se více informuje o násilí, filmy, písňe a hry jsou spjaty s násilím. Bohužel násilí není jen ve filmech a médiích, mnoho teenagerů jej zažilo i na vlastní kůži, ať už v rodině nebo ve škole.

Někteří dospívající jsou i pachatelé násilí, dokonce i vraždy (Chapman, 2010, str. 30–36).

- **Roztříštěná rodina** – Český statistický úřad provedl výzkum za rok 2020, v tomto roce došlo k 45415 novým sňatkům, 21734 rozvodům, narodilo se 110200 miminek z toho 53408 mimo manželství (Základní údaje o stavu a pohybu obyvatel, 2020). Dalo by se tedy konstatovat, že to, co již delší dobu pozorují a zmiňují nejen sociologové v jiných zemích se děje i u nás. Stále častěji v rodině chybí jeden z rodičů, máme samoživitele, bezdětné páry, nesezdané páry, rodiny z druhých manželství s dětmi z nesouvisejících prostředí. Některé postoje, stres, odcizení spolu mohou přímo souviset v souvislosti s přizpůsobením se novým druhům rodin, dospívající vyrůstají i bez dalších příbuzných jako tety, strýcové, prarodiče a další příbuzní. Zatímco kdysi sousedé navzájem dávali pozor na své děti, teď se spíše věnují svým vlastním rodinám (Chapman, 2010, str. 30–36).

V dnešní době je velkým trendem střídává péče, je to ovšem velmi náročná situace pro dítě, musí si zvykat na dva domovy, většinou na rozdílná pravidla. Problémem může být hlavně to, že v různých vývojových obdobích může dítě potřebovat více matku jindy zase více otce (Pöslová, 2020, str. 93–99).

- **Znalost a vystavení sexualitě** – současní teenageři vyrůstají ve světě bez sexuálních pravidel. Spousta teenagerů je tedy sexuálně aktivních. Naproti tomu ti, kteří sexuálně aktivní nejsou bojují s myšlenkami typu, zda s nimi není něco v nepořádku, jestli o něco nepřicházejí. Dospívající žijí ve světě, kde sex je očekávaná součást vztahu a žít spolu před manželstvím je čím dál častější. Slova bisexuál, transsexuál jsou běžnou slovní zásobou pro dospívající. Je to svět, ve kterém musí teenager proplouvat už i tak děsivé vody své vlastní vznikající sexuality (Chapman, 2010, str. 30–36).
- **Neutrální morální a náboženské hodnoty** – hodnoty jsou často neutrální, dospívajícím je často vštěpováno, že to, co jim dělá dobře, je dobré. Období dospívání bylo často obdobím zkoumání náboženského přesvědčení (Chapman, 2010, str. 30–36).

1.3.1 Tělesná proměna

Významným projevem je tělesná proměna v dospívání. Zevnějšek bývá důležitou součástí identity, a proto je taková změna citlivě prožívána. Pubescent může být na své dospívání

pyšný, ale může se za něj i stydět. Tento proces chvíli trvá. Sociální reakce na nový zevnějšek se do identity pubescenta zabudovává. Pokud okolí reaguje negativně, zhorší se i jeho sebehodnocení. Tělesné a psychické dospívání nemusí probíhat ve stejném tempu, pokud fyzické dospívání je rychlejší než psychické, nemusí jej jedinec vždy zvládnout přijatelným způsobem. Tělesné dospívání dívek bývá více zatěžující jak dospívání chlapců. Význam zevnějšku vzrůstá v období dospívání a projevuje se zaměřením pozornosti na vlastní tělo, ale i oblečení a celkovou vizáž (Vágnerová, 2000, str. 211–213).

1.3.2 Proměny prožívání pubescenta

Tělesné změny jsou podmíněny proměnou hormonálních funkcí, proto přinášejí kolísavé emoční ladění, větší labilitu a tendence reagovat přecitlivěle i na běžné podněty. Emoční reakce jsou ve srovnání s minulým obdobím nápadnější a zdají se být méně přiměřené. Emoční prožívání se navenek projevuje větší impulzivitou a nedostatkem sebeovládání. Další typickou změnou může být zvýšení uzavřenosti ve smyslu nechuti projevovat své city navenek. Ubývá infantilní citové bezprostřednosti, dospívající považují své pocity za intimní a nejsou ochotni je sdílet s kýmkoliv, stává se více introvertním. Pubertální vztahovačnost je výrazem osobní nejistoty. Celková nejistota může vyvolat obranné reakce:

1. **mechanismus kyvadla** – dospívající, který dosáhl zralejší úrovně, se v určitých obdobích vrací k infantilnímu chování, vrací se k svým oblíbeným dětským knihám, povídá si s rodiči jako dřív. Děje se tak v době, kdy se nová varianta ještě nezafixovala dostatečně. Návrat do vývojově nižší fáze umožňuje relaxaci a prožití chvilkové pocitu jistoty. Regrese na nižší vývojové stádium je jedna z možných obran.

2. častou obrannou reakcí může být i **únik do fantazie**, což umožňuje nezávaznou experimentaci s různými variantami nerealizovatelných rolí. Toto může být přínosné i jako příprava pro rozvoj nových složek identity. Pubescent nemusí respektovat zákony logiky, může překračovat hranici času, průběh dění je závislý jen na jeho vůli (Vágnerová, 2000, str. 214–216).

2 HODNOTY A HODNOTOVÁ ORIENTACE

Každý den se potýkáme se situacemi, kdy se rozhodujeme, jak se zachováme na základě vštípených hodnot. Hodnota není univerzální slovo, pro každého znamená něco jiného.

Existují nějaké opravdu univerzální hodnoty? Jsou univerzální pravidla chování, která jsou považována za správná a mohou být přijata jako dobrá nebo přinejmenším „lepší“ než jejich opak?

2.1 Hodnota

Univerzálně „přijatelná“ a respektovaná hodnota prospívá jak člověku, který ji uznává tak lidem, s nimiž v duchu této hodnoty jedná. Za hodnotu považujeme takovou vlastnost, která se násobí a prohlubuje a vyznačuje se tím, že čím více ji projevujeme, tím více jí dostáváme.

Poctivost můžeme pokládat za hodnotu, protože splňuje naši definici – má z ní užitek jak poctivý člověk, tak lidé v jeho okolí. To samé platí pro laskavost, spravedlivost – všechny tyto hodnoty, splňují naše kritéria, čím více jich rozdáváme, tím hlouběji je dokážeme prožívat, lépe vyjadřovat a současně jich tím více získáme od druhých (Eyre a Eyre, 2007, str. 11–13).

Podle Göbelové (2015) jsou hodnoty realizovány na rozdíl od našich potřeb na základě naší svobodné volby, jednání a rozhodování se na základě lidské svobody můžeme označit za sféru hodnot.

2.2 Hodnotový systém, hodnotová orientace

V dnešním světě se dává přednost vlastnění a získávání. Hodnoty, které se tu uvádí naopak souvisejí s bytím a dáváním. Jak jsme spokojeni se sebou, záleží na tom, kdo skutečně jsme a co dáváme druhým než to, co vlastníme. Naše děti ve chvíli, kdy si stanoví své vlastní hodnoty, daleko více ovlivní, kým jsme a co dáváme než jiné okolnosti. Konkrétní hodnoty vznikají v procesu socializace a jsou silně ovlivňovány sociálním prostředím (rodina, škola, kamarádi, společnost, média). Hodnotová orientace může představovat problém volby a rozhodování, který je ale zároveň i jejím smyslem. Jím totiž není přijímat veškeré hodnoty a zaznamenávat je, nýbrž pochopit hodnotovou povahu skutečnosti tak, aby se člověk dokázal rozhodnout o svém vztahu k ní (Dorotíková, 1998, str. 24).

Dalo by se říct, že hodnotová orientace tvoří nejdůležitější součást vnitřní struktury osobnosti.

2.2.1 Faktory ovlivňující hodnotovou orientaci

Dalo by se říct, že třemi hlavními činiteli, které působí na tvorbu hodnotového systému jedince jsou:

- Materiální podmínky života jedince,
- Vlivy sociální a výchovných institucí (rodina, škola, média, vrstevnické skupiny),
- Vlivy politicko-ekonomické pro danou společnost.

I když se rodiče nesnaží předat dítěti vlastní hodnoty, i přesto je ještě v předškolním věku ať už vědomě či nevědomě získá. Pochytí jak od svých vrstevníků, z televize, tak nejvíce v rodině. Možná se změní při nástupu do školy, dospívající začnou bojovat o samostatnost. Utváří si vlastní hodnotový systém, často se ovšem od systému rodičů příliš neliší (Eyre a Eyre, 2007, str. 10).

2.3 Klasifikace hodnot

Problematikou klasifikace hodnot v psychologii a jejími kritérii se zabýval Dragomir Pantić, uspořádal je za pomoci obecných teoretických a metodologických kritérií.

K nejpočetnější skupině v psychologické klasifikaci hodnot patří teoretická kritéria: objektivnost-subjektivnost, specifičnost-obecnost, relativnost-univerzálnost. K uvedeným relacím se dělí hodnoty na:

- Kdo je nositelem hodnot – vyskytuje se v učeních, přiznávajících vlivy historické, společensko-kulturní, skupinové a individuální činitele na fenomény lidské přirozenosti.
- Původ hodnoty – individuální, představují ryze subjektivní, internistické kategorie
 - -institucionální, mají povahu obecných norem a představují zavazující pravidla chování pro všechny členy skupiny.
- Vztah k přirozenosti člověka a živočichů – jedná se o humanistický přístup, který považuje hodnoty za imanentní vlastnosti lidské přirozenosti, někteří autoři ovšem připouštějí, že i zvířata mohou vlastnit prvky hodnot.
- Role hodnoty – už Aristoteles rozlišoval hodnoty – prostředky a hodnoty-cíle.

- Pozice v hierarchii – nejznámější teoretickou koncepcí hodnotové struktury je Maslowova hierarchie potřeb: výše postavené B – hodnoty, tendence k růstu osobnosti a D – hodnoty, automatizované programy, obnovující dynamickou rovnováhu organismu, které po vykonání vlastní funkce hasnou.
- Stupeň obecnosti – ztotožnění hodnot s nejjednoduššími dynamickými mechanismy chování, určuje veškeré jednání člověka.
- Podstata hodnoty – dále je lze rozdělit na očekávané a na hodnoty směřující k naplnění existence.
- Funkce lidských hodnot – rozlišuje hodnoty na adaptující, ochranné, poznávací a sebe aktualizující.
- Obsah hodnoty – z hlediska obsahu se dělí na normativní a selektivní preference.
- Obsah směřování hodnot – posuzovány podle typu dobra, výsledkem je kategorie náboženských, estetických a morálních i jiných hodnot.
- Intenzita projevu hodnoty – kvalita interakce mezi člověkem a společností dělí hodnoty na explicitní a implicitní, podle časového rozměru na aktuální a potenciální, z psychologického hlediska na manifestní a latentní.
- Stupeň vědomosti – vědomé a nevědomé.
- Stupeň zakotvenosti – cílem je rozlišit povrchovou hodnotu od pravdivé, která je skutečným regulátorem jednání.
- Umístění hodnoty – podobá se kritériím č. 1 a 2, rozlišuje se na subjektivní a objektivní hodnoty.
- Stupeň vzdálenosti hodnoty od osoby – abstraktní a konkrétní hodnoty
- Modalita účinku – rozlišuje potenciální v aktuální hodnoty, pozitivní v negativní (valence aktuálního cíle) a progresivní v regresivní hodnoty (souvisí s dichotomií duševního zdraví).
- Časová dimenze – minulé (zkušenost), současné (aktuální zájmy), budoucí (osobnostní ideály).
- Způsob přístupu ke skutečnosti – Engliš rozlišuje ontologické, teleologické a normativní hodnoty.

- Deduktivní v. induktivní přístup – deduktivní přístup vychází z názoru, že hodnoty jsou dispozice, které se manifestují v chování, induktivní přístup je cesta tvoření úsudků o předmětu zkoumání.
- Způsob operacionalizace hodnot – nezávislé, zprostředkující nebo závislé proměnné.
- Velikost hodnoty – dle předem určené míry nebo stupnice.
- Intenzita hodnoty – zaměřeno na určení výše hodnoty a je důležité pro empirické zdůvodnění koncepce o hierarchii hodnot (Cakirpaloglu, 2004, str. 357–362).

2.4 Transformace hodnot

Hodnoty patří mezi stabilnější strukturální prvky osobnosti. Vznik, vývoj, změna a zánik hodnoty souvisí s životním cyklem osobnosti. Jestliže socializace představuje celoživotní proces vývoje osobnosti jedince, pak lze logicky předpokládat, že i hodnoty po celý život člověka podléhají změnám, v jednotlivých obdobích života jako je dětství, puberta, dospělost a stáří. Mezi hlavní faktory transformace hodnot a hodnotového systému se počítají: informovanost, vědomosti a personální činitelé, skupinová příslušnost.

- **Skupinová příslušnost** – národnostní, politická, náboženská, k pracovnímu kolektivu. Do hodnotové transformace zasahuje následujícími způsoby:
- změnou kognitivního obsahu hodnoty – skupina je aktivní ve třídění informací: informace odpovídající zájmům skupiny se stávají prioritními a ty, které neodpovídají zájmům skupiny jsou cenzurované a zamítnuté
- zdůrazňováním věrohodnosti obsahů – pokud je obsah v souladu se systémem hodnot, jejich důvěryhodnost roste
- skupinovou podporou změny – narušit hodnotovou stabilitu jedince může skupinová norma a typ vedení skupiny
- **Informovanost** – lze rozčlenit na přijetí nových obsahů a stávající systém vědomostí osoby.
- Personální činitelé – pokud se jedná o silný motiv, kdy stávající hodnota nestačí k uspokojení potřeby, dochází ke korekci nebo nahrazení účinnější hodnotou (Cakirpaloglu, 2009, str. 311–316).

2.5 Výchova k hodnotám

Rodina jako základní článek společnosti je zárukou její kontinuity. Vztah rodič – dítě lze považovat za základní společenský vztah. Rodina je významným prostředím ovlivňujícím vývoj všech jedinců, kteří jsou jejími členy. Je to prostředí, které v různých modifikacích ovlivňuje formování osobnosti jedince. Rodina mu předává modely chování, poskytuje identifikační vzory, seznamuje s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli, působí jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy.

Jednotlivec se za pomoci institucí při cestě za poznáním světa, z vazby na původní rodinu v době dospívání, z potřeby společenského přijetí a uznání v době silné vázanosti na vrstevníky dospěje do fáze být sám sebou. V procesu socializace dochází k formování současně sebe sama jako samostatné osobnosti a současně sebe jako představitele společnosti a nositele kultury (Šulová, 2019, str. 119–122).

Jak zmiňuje Šulová (2019) v procesu socializace bývají zdůrazňovány exogenní a endogenní faktory, za představitele bývají označováni E. Dürkheim a S. Freud. Dle Dürkheima je společnost systémem hodnot pro člověka něčím vnějším, co si postupně osvojuje. Freud chápal socializaci jako interakci kultury dané společností a pudové podstaty člověka. Vliv kultury nepovažoval za pozitivní, jelikož potlačování pudové přirozenosti člověka může vést k mechanismům, jež mohou negativně ovlivnit psychický vývoj. Aktuální charakteristiky rodiny v České republice: zvýšená orientovanost na jedince oproti celku, do popředí se dostává pocit osobního štěstí, smysl života, harmonie. Chybí očekávání trvalosti vztahu, objevuje se mnoho alternativ partnerského soužití, odsouvání rodičovství na pozdější věková období, omezování bezprostředních kontaktů mezi partnery, dětmi i rodiči vlivem životního způsobu a tempa. Výchovné působení rodičů je nahrazováno institucemi a dalšími socializačními vlivy. Stále častěji zaznívá otázka: „Které prostředí je pro výchovu dítěte a formování jeho psychiky optimální? (Šulová, 2019, str. 127).“

Výchova potomků je důležitou složkou rodičovské role. Každé dítě je jiné a vyžaduje jiné výchovné způsoby. Dalo by se říct, že každý rodič má také jinou představu, čeho by chtěl výchovou dosáhnout, najdou se i takový rodiče, kteří nad tím nepřemýšlejí vůbec. Společnost se snaží různými způsoby přimět jedince, aby se chovali podle společenských norem. Normami mohou být zákony, ale také způsob chování (Šulová, 1995, str.42–43). Rodiče ve vztahu k dítěti tvoří dva vrcholy trojúhelníku, kde dítě je vrcholem třetím, tomuto říkáme Nika. Pohyb jednoho člena ovlivňuje ostatní a narušení vztahu mezi dvěma lidmi,

ovlivní vztahy ostatních. Dle Pöslové (2020, str. 86) potřebuje dítě oba rodiče, všechno ostatní je kompromis, náhradní řešení. Dítě přežije s jedním rodičem, dokonce i bez rodičů, je tím myšleno to, co je pro dítě dobré ne to, co stačí. Jinými slovy, pokud jsou oba rodiče k dispozici, je to jen ku prospěchu dítěte.

2.5.1 Výchovné styly

Rodiče působí na své děti v souladu se svou vzdělaností, ekonomickou a sociální úrovní, lze rozlišit čtyři výchovné styly. Čím více budou rodiče s dětmi trávit více času, což platí zejména, pokud sdílí společně volnočasové aktivity, přesvědčivě tím demonstruje svůj zájem a péči o něj. Názory na „správnou výchovu“ se liší jak mezi rodiči, tak pedagogy i vychovateli, stejně tak existují i rozdíly v míře ochoty rodičů věnovat energii a čas výchově svých dětí.

Dle Sekota (2019, str.11) lze Dianu Baumrind považovat za průkopnici v typologii rodičovských výchovných stylů (autoritativní, autoritářský a shovívavý), dle ní je tvrdost a odměřenost vůči dětem za naprosto nežádoucí. Její typologie jsou normální a běžné alternativy rodičovství, založených na náklonosti, lásce a sympatiích. Čtyřstupňový model výchovných přístupů vychází z teoretických modelů Baumrindové, jedná se o tyto:

- a) Autoritářský – dominuje bezvýhradná poslušnost a disciplína, vynucována pomocí trestů. V dětech je trvale prohlubován pocit viny a nedostatek zdravého sebevědomí, tento přístup formuje vztah dítěte k rodičům a jeho citový život. Děti často trpí depresi, sebeobviňováním a jsou nešťastné.
- b) Autoritativní – usiluje o pozitivní vztah mezi rodiči a dětmi, zdůrazňuje nezbytnost respektu k pravidlům a řádu, ale bere v potaz i vnitřní život dítěte. Rodičovská autorita je založena na budování respektu k názorům a pocitům dítěte, jehož potřebám naslouchají. Snaží se problémům předcházet nikoliv je řešit. Tento výchovný styl je pokládán za optimální cestu k výchově zodpovědných dospělých.
- c) Liberální – nevynucuje si respekt, jedná v souladu se zásadou: „děti jsou děti, dopřejme jim volnost“. Shovívavý rodiče se staví do role kamarádů svých dětí, je ignorován imperativ systematické přípravy na budoucí povolání a zodpovědný přístup k životu.
- d) Lhostejný – chybí zájem o potřeby dítěte, nedochází k vštěpování pozitivních životních hodnot, zanedbává se vzdělání, zásady zdravých stravovacích zvyklostí. Rodiče se nezajímají o to, kde a s kým tráví děti volný čas ani o školní povinnosti (Sekot, 2019, str. 11–13).

V řadě případů se ovšem tyto styly prolínají, nejsou ostře ohraničené. Správně a pozitivně zaměřeného výchovného stylu je budování a udržování pozitivního vztahu s dítětem a stabilizování přirozené rodičovské autority. V průběhu životních fází dítěte si rodiče vytvářejí vlastní výchovné styly v souvislosti s měnícími se faktory, působící na vývoj dětské osobnosti. V období adolescence jistě stojí rodiče před novými výzvami, mezi něž patří utváření nového pohledu dítěte na svět a touha po nezávislosti a svobodném rozhodování. Při utváření rodičovských výchovných stylů má klíčovou roli temperament a zdravotní stav dítěte (Sekot, 2019, str. 13).

2.5.2 Jak se liší mysl chlapců a dívek

Každý lidský mozek má sto miliard neuronů, tolik buněk jako je hvězd v Mléčné dráze a 100 bilionů spojovacích buněk. Ve většině případů mozek dívek dospívá dříve než mozek chlapců. Je to způsobeno tím, že u novorozenců vývoj mozku začíná v pravé hemisféře a přesunuje se doleva. U žen začíná pohyb doleva dříve než u mužů. Ženám dominuje estrogen a progesteron-ženský růstový a vazebný hormon, mužům testosteron-mužský růstový hormon, ale také hormon sexuální touhy a agrese. Lidské chování je řízeno hormony i přes množství výzkumu testosteronu a premenstruačního syndromu, se pořád vyhýbáme uznání důležitosti hormonálních rozdílů (Philip Carter, 2001, str.19–28).

Před přibližně milionem let, ale nebyl takový rozdíl mezi mužskými a ženskými hormony, víme to z fosilních nálezů, kdy mužské a ženské postavy si byli rozměrově blíže než dnes. Testosteron souvisí také s objemem a svalovou hmotou. V období puberty můžeme pozorovat nárůst testosteronu, tato změna je více výrazná u chlapců. Vysvětlujete i nárůst agresivity u obou pohlaví v období dospívání, zejména u mužů, kteří se tak stávají vysoce rizikovými.

2.5.3 Rozdíly v učení a inteligenci

Chlapci jsou lepší v matematice a vědách, dosahují i mírně lepšího scóre v testech a přijímacích zkouškách. Oproti tomu dívky se lépe učí jazyky, vybírají si těžší kurzy a dostávají lepší známky. Poruchy učení a chování – u dívek jsou méně časté poruchy učení a poruchy chování, kdežto u chlapců to může být až 2/3 osob s poruchami učení.

Vzdělávací systém a jednotlivé učebny nejsou tak úplně přizpůsobeny mužskému mozku jako ženskému, učitelský sbor je převážně tvořen ženami, které nemají školení v oblasti vývoje a výkonu mužského mozku.

Chování ve třídě – tím, že jsou chlapci hlasitější a agresivnější než děvčata, přitahují více pozornosti učitelů oproti dívkám.

Psychické poruchy – chlapci netrpí tolika poruchami jako dívky, např. poruchy příjmu potravy jsou převážně u dívek a ty také častěji trpí depresemi (Philip Carter, 2001, str.54–57).

2.6 Životní styl mládeže

Pravidelná pohybová aktivita by měla být součástí zdravého životního stylu mládeže. Na jejím utváření se u mládeže významně podílí další rodinné, školní i mimoškolní možnosti. Účinky životního stylu, ve kterých má své významné místo pohyb mohou mít bezprostřední účinky, ale i trvalé někdy i časově odložené, které jedinec pochopí až v pozdějším věku (Rychtecký a Tilinger, 2017, str. 38).

Většina základních škol nabízí různé pohybové kroužky a účast v kolektivních sportech. Na středních školách je povinný tělocvik, a to je tak vše z pohybových aktivit, další výuka se týká olympiád v cizích jazycích, matematice a vědách. To je možná i důvodem proč mládež při přechodu na střední školu se sportovními aktivitami přestane.

„Naše chování ovlivňuje především podvědomí. Vyvolejme tedy v dětech zájem pro pohybovou aktivitu a naučme je respektovat jejich vlastní potřeby včetně přirozené potřeby pohybu (Blažej, 2019, str. 19).“

Mládež by se měla více motivovat ke sportu. Motivace lze rozdělit na dvě složky: racionální a emoční, která z nich je silnější není doposud stanoveno (Rychtecký a Tilinger, 2017, str. 13).

„S rostoucím věkem vzrůstá počet jedinců, kteří sport opouštějí zejména dívky. Zájem o tradičně organizovaný sport v současné době stagnuje zejména u adolescentní mládeže. Získávání mladých úspěšných sportovců je spojeno s finančními a etickými otázkami (Rychtecký a Tilinger, 2017, str. 15).“

Kulturní diverzifikace ve sportu vzrůstá, existuje více rizikových sportů a dobrodružných aktivit (Rychtecký a Tilinger, 2017, str. 15).

Státní zdravotní ústav provedl v roce 2016 studii, v 15 městech ve spolupráci s 46 praktickými lékaři pro děti a dorost. Účastnilo se jí 5130 dětí ve věku 5,9,13 a 17 let. Z výzkumu vyplynulo, že aktivní sportovní činnost souvisí s věkem, nejvíce až 70 % se jí věnovali 9tileté děti a s přibývajícím věkem pohybová aktivita klesá. Starší děti potom tráví

více času u počítače, tabletu a televize od 3–4,5hod denně (Jak tráví volný čas české děti?, 2016).

Zdá se, že jak tráví naše děti volný čas je poslední dobou docela omílané téma. Může to být i Koronavirovou pandemií, která u nás propukla v březnu 2020, po dobu roku a půl jsme byly značně izolovány, uzavřeli se nejen školy, ale i sportoviště, jak vnitřní, tak venkovní, děti neměli prostor si spolu hrát venku, výuka se přesměrovala na tzv. online výuku a děti trávili čas více u počítačů. Museli se dodržovat restrikce i v počtu osob, které se setkávali, a to vše se bezesporu projevilo i na dětech, které si zvykli trávit čas doma u počítačů místo, aby šli s kamarády ven. Když se situace trochu uklidnila a mohli jsme zase začít sportovat, bylo trochu složitější přesvědčit děti, aby se potkávali venku a netrávili tolik času v online prostředí. Nejenom na dětech, ale i dospělých bylo poznat, že jsme se přestali pohybovat. Rodiče začali mít obavy o své děti, a to se projevilo i v názorech společnosti. Na to se zaměřila i agentura NMS Market Research, která udělala průzkum pro značku Milka. Respondenti byli rodiče dětí od 6 do 18let, průzkum probíhal v červnu 2020, zúčastnilo se ho 500 rodičů. Dle nich tráví mladší děti přibližně 2hodiny denně sledováním televize, starší děti tráví oproti tomu více času na sociálních sítích, přibližně 2,5hodiny denně a aktivnější jsou v tomto ohledu dívky. Nejčastěji používaná elektronická zařízení jsou mobilní telefony z 86 %, tablet 55 %, počítač 42 % poté následují herní konzole a chytré hodinky (Jak tráví děti svůj volný čas?). Z tohoto výzkumu by se dalo říct, že adolescenti tráví volný čas raději pasivně.

3 VÝZNAMNÉ BODY PŘI PŘECHODU Z DĚTSTVÍ DO DOSPĚLOSTI

Důležité body v životě dospívajících: 15 let, tento věk je spojen s uznáním společenského moratoria ve smyslu sociálněpsychologickém. Dospívající získávají občanský průkaz, první oficiální identifikační symbol dospělosti. Nástup na střední školu.

18 let – z právního hlediska se stává adolescent dospělým, může uzavřít sňatek, volit, získat zaměstnání bez omezení, získat řidičský průkaz na osobní automobil.

19 let – většina středoškoláků ukončuje studium tzv. zkouškou dospělosti – maturitou.

21let – věk ve kterém mohou být dospělí voleni do zastupitelských orgánů

23-25 let – konec období moratoria – vysokoškoláci ukončují studium (Macek, 2003, str. 91–92).

3.1 Používání technologií mládeží

S rozvojem informačních technologií mnoho vzdělávacích organizací integruje IT do výuky s cílem zlepšení její kvality.

Za technologii můžeme považovat vše od počítače, notebooku, chytrých hodinek, chytrých telefonů, či chytrých spotřebičů v domácnosti, jako vysavačů, ledniček, které Vám sdělí, co je zapotřebí koupit. Používáme je každý den v práci, ve škole, abychom byli v kontaktu se svými rodinnými příslušníky, kteří bydlí daleko, či jen dali rodičům vědět, kde momentálně jsme a kdy budeme doma. Na co všichni ale zapomínáme, je bezpečnost při používání technologií, obzvláště na sociálních sítích.

Tady jsou základní pravidla, která by se měla dodržovat:

- Nikdy nesdílejte své heslo s nikým jiným než rodiči, je klíčem ke všem Vaším tajemstvím a pravděpodobně i Vašich rodičů.
- Při tvorbě hesla použijte písmena i číslice, je dobré jej pravidelně i měnit.
- Dávat si pozor na to co stahujeme, pokud nabídka vypadá příliš dobře, tak pravděpodobně asi nebude dobrá. Mnoho vyskakovacích oken nabízejících výhry, je jen způsob pro zločince, jak z Vás vymámit údaje o kreditních kartách, heslech a podobně, jedná se o tzv. phishing.

- Hackeři často využívají emailů k zaslání podvodných odkazů (odkazů), které jsou schopny Vám zničit počítač. V případě, že email od kamaráda je podezřelý, např. špatná čeština neotvírejte jej a dejte na vědomí kamarádovi, který jej zaslal, že nejspíš někdo ukradl jeho emailovou adresu (Greve, 2014, str. 9–11).

3.2 Sociální sítě a mládež

Sociální síť je virtuální prostor, kde spolu komunikují registrovaní členové, sdílí videa, fotografie a informace. Mezi nejznámější sítě patří Facebook, který založil Mark Zuckengberg spolu s Eduardem Saverinem v roce 2004, původně založeno jako platforma pro studenty Harvardovy univerzity. Od září 2006 se mohou připojovat uživatelé starší 13let (Facebook, 2001).

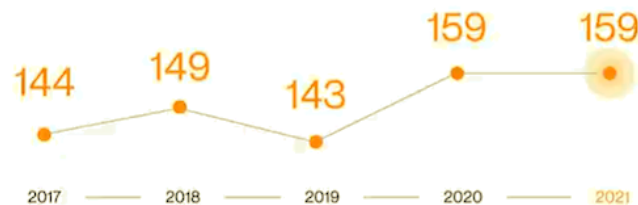
Dnes však existují stovky sociálních sítí, které využívá 3,4 miliardy lidí tedy polovina světové populace. Mezi největší sociální sítě patří výše zmíněný Facebook, dále Instagram, který je populární mezi mladou generací, využívaný pro sdílení vizuální kreativy, YouTube pro jakéhokoliv uživatele, video obsah se stává trendem tisíciletí, TikTok obsahuje krátká videa tvořená pro zábavu, LinkedIn pracovní trh online, Twitter sdílený mezi mladou i starou generací původně pro novináře, využívá hashtagy (Sociální sítě, © 2022).

Dnešní mládež čím dál více času tráví na tzv. sociálních sítích, jedná se o komunikaci na různých platformách internetu. Dle českého zpravodajského serveru MediaGuru, česká internetová populace starší 15 let z 89 % nejvíce používá v České republice YouTube a Facebook. Agentura AMI Digital realizovala studii v roce 2021, ze které vyplývá, že dynamický růst zažívá zejména TikTok a Snapchat. Aktivnější na sociálních sítích jsou zejména mladší lidé, ve věku 15–29 let až 95 % respondentů. Nejspíše s vypuknutím pandemie v roce 2020 se doba strávená na sociálních sítích oproti předchozím letem prodloužila na 159 min denně (V Česku nejdynamičtěji roste TikTok, vrací se i Snapchat, 2021).

Průměrná doba

Jak se vyvíjí čas, který trávíme na sítích denně?

AMI DIGITAL INDEX

Obrázek 1 – Průměrná doba (Zdroj: AMI Digital Index)

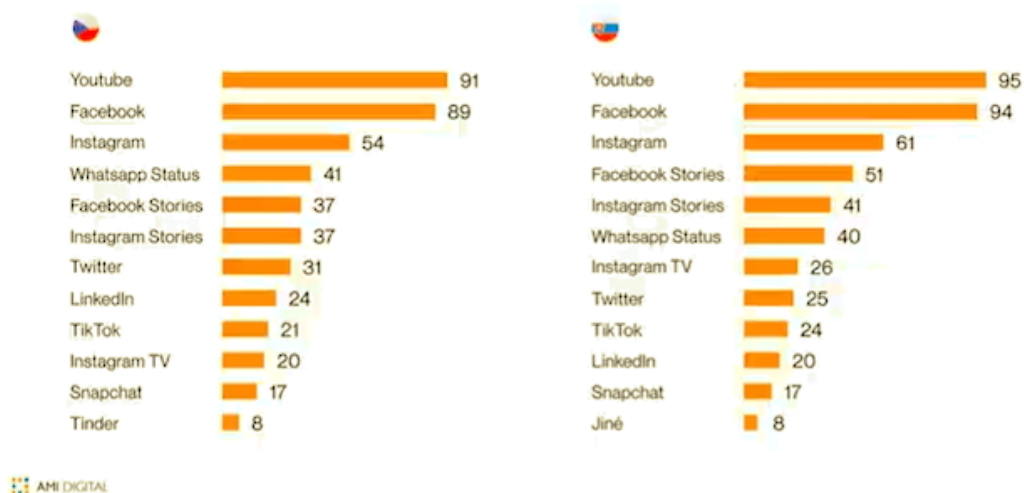
Za pandemie se průměrná doba strávená na sociálních sítích výrazně zvýšila, zdroj: AMI Digital Index.

Výzkum provedla agentura Stem/Mark a zúčastnilo se jí 1000 respondentů ve věkové hranici nad 15let (V Česku nejdynamičtěji roste TikTok, vrací se i Snapchat, 2021).

Nejpopulárnější síť

Které platformy jsou nejnavštěvovanější?

AMI DIGITAL INDEX

Obrázek 2 – Nejpopulárnější síť (Zdroj: AMI Digital Index)

3.2.1 Důležitost sociálních sítí pro dospívající

Díky internetu se teenageři setkávají ve virtuálním světě, který je sice plný nástrah, ale slouží také jako trenažér pro různé životní situace. Nejedna rodič se potýká s otázkou: „Co však

našim dětem dává a co jim bere?“ Internetu často přisuzujeme negativní vliv, jako čas promrhaný před obrazovkou má na svědomí špatné výsledky ve škole, zhoršování vztahů mezi dětmi, i špatnou fyzickou kondici dětí. Obáváme se, že internet podporuje agresivitu a tím, že je anonymní ohrožuje děti různými formami zneužívání. Podstatné ovšem je, co konkrétně dítě dělá, když je online. Děti používají internet především ke komunikaci, prezentování sebe sama, k poznávání lidí a světa, názorů a oblíbených věcí jiných lidí, rozvíjení fantazie, k testování vlastních dovedností. Za největší výhodu se dá považovat to, že zkracuje vzdálenosti a spojuje lidi. Dává nám možnost rychle vyhledat informace, učit se. V podstatě je to tak, že pokud na *síti* nejste, můžete být vrstevníky izolován, jelikož s nimi nemůžete sdílet zážitky a poznatky právě ze světa internetu (Nováková, 2022).

Jak uvádí Nováková (2022): „Teenageři internet a sociální sítě potřebují právě proto, že jim dovolují různě se stylizovat a celkem jednoduše tak vytvářet virtuální podobu jejich ideálního já, to znamená prezentovat se jako ten, kým si přejí být. Většinou uvádějí, že hlavní roli v jejich sebeprezentaci hraje dokonalý vzhled, drahé oblečení, telefony, elektronika a věci obecně, návštěva drahých koncertů nebo restaurací a podobně. Jistě to tak nemají všichni, ale zdá se, že pro většinu současných teenagerů to platí.“

Sdílení fotek u teenagerů má pro ně význam kvůli získání statutu to se mi líbí, ve virtuálním prostředí se snaží vyvolat u druhých žádoucí dojem. Nováková (2022) tvrdí, že u dospívajících „vývoj jejich identity, hodnot a názorů je v tomto období dost intenzivní, takže pokud najdou inspiraci, je dost pravděpodobné, že tuto povrchní sebeprezentaci opustí, protože už si ji vyzkoušeli a mohou jít v klidu dál“.

3.2.2 Rizika na sociálních sítích

Nováková (2022) konstatuje: „Na sociálních sítích se pohybujeme ve virtuálním světě, kde platí jiná pravidla než pro svět reálný. Platí zde jiné pojetí času a prostoru (viz příklad Libimseti.cz, kde i přes smazání fotografií z vlastních alb tyto fotografie již kolují po internetu po neomezeně dlouhou dobu a v neomezeném prostoru). Lidé se také ve virtuálním světě mohou chovat jinak než ve světě reálném.“

Vzhledem k času strávenému na sociálních sítích a jiných platformách, rodiče ztrácí přehled o tom, co jejich děti vlastně sledují a popřípadě s kým se stýkají v online světě, od toho se odvíjí i různé nástrahy a zneužívání dětí na internetu. Tímto tématem se zabývali i producenti

Vít Klusák a Filip Remond, kteří ve spolupráci s jinými institucemi, mimo jiné i s Českou televizí uvedli v únoru 2020 dokumentární film *V síti*. V dokumentu účinkují 3 dospělé ženy, které předstírají, že je jim 12let. Byly osloveny 2458 predátory, kteří po těchto *dětech* požadovali obnažené fotografie, sexuální služby a jiné. Spolu s filmem byla vydána i kniha Mariky Pecháčkové, *Kdo chytá v síti*, která na film navazuje. Televizní premiéra proběhla 10. března 2021 na ČT1, kdy ji sledovalo 1,24 miliónu diváku starších 15let (*V síti*, 2001-).

Virtuální násilí podněcuje násilí v reálném světě, děti a dospívající se v každodenním životě potýkají s mnohem větším násilím, než ukazuje míra kriminality (Hoffert, 2014, str. 23).

Pojďme se podívat a vysvětlit si nějaké výrazy, se kterými mohou děti přijít do kontaktu:

a) Kybergrooming

Jedná se o manipulaci za účelem sjednání schůzky a následného sexuálního zneužití či ublížení na zdraví nejčastěji u dětských obětí. Dítě by mělo být střídme při vyplňování profilu na sociální síti. Při komunikaci by si mělo dítě ověřit identitu a požadovat aktuální fotografii. Pokud se rozhodne na schůzku jít, mělo by to říct rodičům nebo staršímu sourozenci a nejlépe nechodit samo.

b) Kyberšikana

Jedná se především o dlouhodobou činnost, realizovanou prostřednictvím moderních informačních technologií. Pokud někdo napíše nelichotivý příspěvek na sociální síti, jedná se o jeho názor, jestliže v tomto jednání, ale pokračuje s cílem uškodit Vám, jedná se již o Kyberšikana. Oběťmi bývají především děti odlišující se od ostatních (neúplné rodiny, sociálně slabší a podobně). Záludnosti kyberšikany spočívají především v anonymitě, oběť většinou netuší, kdo je útočník. Objevuje se v sms, chatech, prozváněním na mobil. Lze se jí bránit tím, že se dítě svěří dospělému, i když to pro něj může být velmi těžké (Máca, 2014).

c) Kyberstalking

Máca (2014) uvádí: „Kyberstalking neboli nebezpečné pronásledování oběti prostřednictvím moderních informačních technologií se může objevit například při nevydařeném vztahu. Oběť je tak sledována kupříkladu prostřednictvím sociálních sítí, e-mailu a SMS. Dochází k bombardování různými vzkazy, často ke zneužití například citlivých fotografií a videí, které si pár vyměňoval v průběhu vztahu... Kyberstalking může být klasifikován jako trestný čin Nebezpečné pronásledování dle § 354 Trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).“

d) Sexting

Slovo *sex* patří mezi nejpobulárnější slova vyhledávaná na internetu. „Pojem sexting souhrnně označuje sdílení textového či audiovizuálního obsahu se sexuálním podtextem (Máca, 2014).“ Může být velmi nebezpečný, poskytnutý obsah může být zneužit, dochází k vydírání. Dítě by nemělo poskytovat takto citlivý obsah za žádných okolností. Dospívající nejsou dospělí, nemají biologicky dokončený vývoj mozku a jejich sebe regulační dovednosti jsou pořád značně omezené. I když se narodily do digitálního světa, neznamená to, že umí přistupovat bezpečně a zdravě k technologiím. Musejí se stále učit jak se v online světě chovat zodpovědně a respektovat ostatní, nezanechávat nevhodnou digitální stopu – fotografie, komentáře, které by jim mohli v pozdějším životě ublížit. Teenageři stále potřebují pravidla a hranice (Slussareff, 2022, str. 159).

Existuje rodičovský software, který hlídá dobu na internetu, používané aplikace, videa. Rodiče si můžou nastavit dobu používání strávenou na internetu a omezení her, telefon jednoduše uzamkne používanou aplikaci, či ukončí hru po uplynutí nastaveného limitu. Dokáže blokovat i vyskakovací okna, omezit stahování aplikací, které si rodiče nepřejí, aby děti využívali. Dokonce je online kurz pro teenagery, který ukazuje, jak si chránit osobní údaje na internetu, zabezpečit účet na sociálních sítích a vyhnout se online predátorům (Slussareff, 2022, str. 167).

3.3 Vliv médií

Dětský věk jednoznačně ovládá televize, film. Ve školním věku nabývají na významu i knihy a časopisy pro děti. Mezi uvedenými médii je poměrně značný rozdíl a dítě preferuje většinou jedno z nich. Mezi vizuální média patří televize, film a video, jelikož vizuální prezentace je doprovázena zvukovým doprovodem, jsou tyto informace zpracovávány především pravou mozkovou hemisférou. Tento způsob prezentace příběhu je pohodlný, dítě nemusí přemýšlet nad verbálním obsahem. Takto prezentovaný příběh se velmi podobá realitě a dítě jej také spíše jako skutečný vnímá. Odlišnost mezi symbolickým ztvárněním příběhu a jeho reálnou podobou je tak malý, že dítě si často rozdíl neuvědomuje. Toto médium patří mezi pasivní zábavy (Vágnerová, 2000, str. 184).

Čtení je oproti tomu jednoznačně aktivní způsob přijímání informací. Dítě se musí více namáhat, aby se něco dalšího dozvědělo o příběhu, takto získané informace zpracovává levá hemisféra. U čtení příběhů se může ve větší míře uplatnit fantazie a tvořivost dítěte. Ke čtení se můžete vrátit, určujete jak dlouho nebo často budete číst. Děti budou volit takovou

variantu, která je běžná v jejich rodině nebo u spolužáků. Pokud bude rodina trávit více času u televize, budou jejich děti dělat to samé. Veškerá média přinášejí informace a jsou tak socializačními prostředky, jelikož prezentují určité modely chování. Tím, že média zdůrazňují některá témata, mohou vytvářet dojem, že vyjadřují běžnou kulturní normu. Mediální programy modelují dětskou osobnost tím, že prezentují určité způsoby chování, různé způsoby komunikace atd. Nejovlivnitelnější skupinou jsou děti kolem věku 9let, jsou rozumově vyspělé, aby pořadům rozuměly, ale nejsou tak emočně zralé, aby rozlišili význam příběhu. Dětský divák si všímá toho, co je pro něj v příběhu osobně atraktivní a významné (Vágnerová, 2000, str. 185–186).

Mediální programy mohou ovlivňovat i sebevědomí, mohou složit k odreagování nebo nahradit sociální kontakty, mohou být odlišně vnímány a interpretovány. Prezentované násilí může fungovat jako podnět k obdobnému chování, o tom svědčí Bandurovy pokusy z 60. let. Agresí mediálních pořadů jsou snadněji ovlivněni chlapci, pořady obsahující násilí nejvíce ohrožují děti do 12let. Zvýšená frekvence násilných scén vede k mylné představě, že se jedná o běžnou a normální záležitost. Značný vliv má ovšem i rodičovský příklad, pokud rodiče takové pořady sledují tak jaký k nim zaujímají postoj (Vágnerová, 2000, str. 187–188).

Obrazovky digitálních zařízení – počítačů, chytrých telefonů i televizí, vyzařují silné světlo obsahující modrou složku (380-500 nm vlnová délka), příroda komunikuje obdobným světlem s naším tělem a jeho funkcemi. Pokud jsme mu ovšem vystaveny v nevhodnou dobu, může způsobit mnoho problémů. Všechny živé organismy se řídí vnitřními hodinami, rytmické střídání denní a noční fáze, cyklickému střídání se říká cirkadiánní rytmus. Cirkadiánní rytmus se řídí pomocí fotoreceptorů, což jsou speciální buňky, které se nacházejí v oční sítnici spolu s tyčinkami a čípky. Tyto receptory posílají do mozku informaci, jak je venku. Zatímco večer potřebujeme tmou k útlumu a přes den k aktivaci světlo, probuzení podporuje modrá složka, kterou vyzařují obrazovky digitálních zařízení. Výzkumy prokazují již mnoho let, že silné světlo zvyšuje bdělost, dlouhodobě může vést až k cirkadiánní dysbalanci, problémům se spánkem, depresím, kardiovaskulárním chorobám, a dokonce i k rakovině. Většina teenagerů bude oponovat jednoduchým řešením v podobě filtrů modrého světla. A jak zamezit škodlivému vlivu technologií na spánek? Dodržujte pravidlo devadesáti minut před spaním – nepoužívejte elektronická zařízení. Přes noc nabíjejte mobilní zařízení v jiné místnosti, než ve které spíte. Využívejte modré světlo ke svému prospěchu. Modré světlo je důležité, ale ve správný čas (Slussareff, 2022, str. 430–473).

3.4 Vliv influencerů na dospívající

„Influencer je obecně řečeno člověk, který má vliv, kterého jeho fanoušci chtějí následovat, chtějí být jako on.“ Nejvíce influencerů je na platformách YouTube a Instagram, dělí se podle typu obsahu, který zveřejňují nebo podle počtu sledujících, tzv. followerů. Největší nárůst hlásí kanály zaměřené na dětské publikum. A proč je trh jimi tak zavalen? Převážně se jedná o peníze, zisk, který pramení buď z reklamy na YouTube, ze spolupráce s firmami anebo z merchandisingu (Influenceri, 2020).

Na děti se valí influenceři ze všech sociálních platforem, mohou mít na ně velký vliv – pozitivní, ale i negativní. Dětem by se mělo především vysvětlit, že k propagaci výrobků nebo i sebe sama, využívají influenceři různých filtrů, které mohou působit, že věci vypadají naprosto bez chyby. Výrobky propagované nemusí dotyční ani využívat, jen dostali za reklamu zapláceno. Děti se snaží idoly napodobovat, chtějí žít jako oni, nakupovat stejné produkty, vypadat jako oni. Je proto důležité, aby rodiče věděli, koho jeho děti sledují a mohli v případě potřeby zasáhnout (Křížková, 2021).

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Teoretická část je zaměřena na pojmy jako hodnota, hodnotové orientace a faktory, které ji ovlivňují. Součástí jsou i výzkumy, které byly provedeny v minulosti, zabývající se trávením volného času adolescenty. V praktické části bude předcházet fáze přípravná, budou osloveni zástupci obou cílových skupin – jak základní, tak střední školy, aby byla zjištěna srozumitelnost kladených otázek.

4.1 Cíl práce

Cílem práce na základě kvalitativního výzkumu bude zjistit jaké hodnoty má dnešní mládež, jak nejradyji tráví svůj volný čas dospívající, s kým a kde čas tráví. Kdo je pro ně vzorem v rodině i mimo ni. Dospívající mládež budou prezentovat žáci základní a střední školy, z Moravskoslezského, Pardubického a Zlínského kraje.

Dále byly zvoleny dílčí cíle:

1. Komparace hodnotové orientace respondentů základních a středních škol.
2. Zjistit jaké aktivity dospívající ve svém volném čase preferují a jaká je jejich hierarchie.
3. Jakou hlavní funkci pro dospívající má volný čas.
4. Zjistit s kým dospívající tráví nejradyji svůj čas a kde.
5. Kdo je pro ně vzorem v rodině či mimo ni.

4.2 Metoda sběru dat

Po prostudování odborné literatury byla pro výzkum zvolena kvalitativní metoda šetření.

Prostřednictvím osobního dotazování bude probíhat šetření, jež bude mít podobu rozhovoru tazatele s jedním respondentem. Základní metodou kvalitativního výzkumu je hloubkový rozhovor, který přináší odpověď na otázku „Proč?“. Dotazování je nejčastější metodou primárního výzkumu, konkrétně formou CAPI – Computer Assisted Personal Interviewing. Osobní dotazování má mnoho výhod, oproti jiným technikám, je možné pokládat relativně složitější otázky, v případě nejasností může tazatel respondentovi otázky vysvětlit, můžeme pozorovat respondenta, improvizovat. Na druhou stranu nevýhodou zvolené metody mohou být zábrany respondentů u některých citlivých otázek. Osobní dotazování může být poměrně drahé (Karlíček, 2018, str. 464–470).

Dle Kotlera patří mezi běžné metody kvalitativního výzkumu sledované skupinové rozhovory, sledování reakcí neboli pozorování a opakované dotazování (Kotler, 2007, str. 409).

Podle předem daného scénáře budou probíhat rozhovory. Dotazy budou kladeny na základě předem připraveného scénáře. Shodné okruhy otázek budou položeny všem účastníkům výzkumu, v průběhu rozhovoru se dotazy mohou volně doplňovat podle ochoty respondenta.

Scénář rozhovoru bude mít následující strukturu:

- Navázání kontaktu s dotazovaným, zjištění věku
- Dotazy směřované na rodinu, zjištění, s kým respondent bydlí a jakou navštěvuje školu
- Otázky cílené na volný čas respondentů jak v týdnu, tak o víkendu
- Zjištění, zda dospívající tráví čas na sociálních sítích a zda mají přehled o čase, který tam stráví
- Co považují za důležité v životě, mají nějaký vzor, který následují, či názor je pro ně důležitý
- Poslední dotaz bude, jak si představují šťastný život

Primárním zdrojem informací k praktické části bakalářské práce budou použité nahrávky z rozhovorů. Z dialogů budou také pořízeny písemné záznamy sloužící jako pracovní podklady tazatele. Z rozhovorů budou pořízeny přepisy. Tyto podklady budou použity jako výstupy na odpovědi k výzkumným otázkám bakalářské práce. Objektivita šetření může být ovlivněna, jak výzkumným vzorkem vybraných respondentů, tak také interpretací odpovědí tazatele. Otázky nemusí být správně pochopeny a odpovědi se nemusí slučovat s jejich postoji.

4.3 Časový harmonogram práce

- stanovení výzkumných otázek: únor 2022;
- sestaven scénář rozhovorů: 1.3. –15.3. 2022;
- oslovení respondentů, uskutečnění rozhovorů: 15.3. –30.3. 2022;
- rozbor rozhovorů: 30.3. –14.4. 2022;
- zpracování výsledků šetření, vyvození závěrů: 30.3. –17. 4. 2022;

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝBĚR PARTICIPANTŮ

Participantů pro kvalitativní šetření budou žáci základních škol, ve věkovém rozmezí 14–15 let a žáci středních škol ve věkovém rozmezí 17–18 let. Bude se jednat o studenty ze Zlínského, Moravskoslezského a Pardubického kraje. Každá věková skupina bude zastoupena třemi žáky z každého pohlaví, genderově by měl být vzorek dotazovaných vyvážený. Počet participantů je směřován na 8–12 účastníků šetření.

5.1 Úvod k výzkumné části

O hodnoty současné dospívající generace bychom se měli zajímat i vzhledem k stoupající kriminalitě a agresivitě školní mládeže. Je důležité dohlížet na dospívající jak a s kým tráví svůj volný čas. Na toto téma existuje spousta výzkumů, například Národní registr výzkumu o dětech a mládeži, pořádá tyto výzkumy, jedná se o portál provozovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím Národního pedagogického institutu ČR. V elektronické knihovně jsou uloženy kompletní závěrečné zprávy, a to jak v českém, tak i anglickém jazyce (Národní registr výzkumů o dětech a mládeži).

Společnost si je vědoma tohoto vzrůstajícího úskalí a pořádají se semináře a píšou knihy zabývající se tímto tématem, například Zdeněk Martínek shrnul výsledky ve svém 2. aktualizovaném vydání *Agresivita a kriminalita školní mládeže*, kde věnuje celou kapitolu i mediálnímu násilí nebo zvládání a řešení agrese (Martínek, 2015, str. 94–98).

5.2 Otázky výzkumu

VO1 Sehrává roli výběr školy v hodnotách mládeže?

VO2 Mění se orientace časem?

5.3 Představení participantů a realizace výzkumu

V druhé polovině měsíce března 2022 byli osloveni participantů, jenž projeví ochotu zúčastnit se výzkumu. Rozhovory se uskutečnily formou osobního setkání tazatele a dotazovaného. Celkem proběhlo 12 rozhovorů, genderově byly skupiny vyvážené.

Ve výzkumu se pracovalo s šesti žáky základní školy ve věku 14 až 15 let a šesti žáky střední školy ve věku 17 až 18 let ze třech různých okresů. Participantů byly z každé věkové skupiny 3 dívky a 3 chlapci, celkem z 11 škol.

Zvukové záznamy rozhovorů: www.uschovna.cz/zasilka/XN6TGXKD43MJ3P48-U63

Pro zachování anonymity participantů, nejsou v praktické části uvedena jména dotazovaných, ale dotazování jsou pouze označeni. Pro větší přehled si jednotlivé participanty představíme.

Participant 1 je dívka ve věku třináct let, tento rok jí bude 14 let, navštěvuje 8 třídu na základní škole v Bystřici, dále bude označena ve výzkumu D1.

Participant 2 je čtrnáctiletá dívka, která navštěvuje základní školu v Tupesích, chodí do deváté třídy, dále bude označována jako D2 ve výzkumu.

Participant číslo 3 je čtrnáctiletá dívka, která navštěvuje devátou třídu na základní škole UNESCO v Uherském Hradišti. Dále bude označována jako D3. D1 navštěvuje školu v Moravskoslezském kraji a zbývající dívky D2 a D3 navštěvují školu ve Zlínském Kraji.

Další skupinu tvoří chlapci ve věku 14 a 15 let. Participant číslo 4 je chlapec ve věku čtrnáct let a navštěvuje devátou třídu na základní škole v Ostrožské Nové Vsi. Ve výzkumu bude označen CH1. Participant číslo 5 má 15 let a navštěvuje devátou třídu na základní škole UNESCO v Uherském Hradišti, dále bude označován jako CH2. Participant číslo 6 má patnáct let a navštěvuje devátou třídu na základní škole sportovní v Uherském Hradišti. Ve výzkumu bude označován jako CH3. Všichni chlapci v této skupině tudíž navštěvují školu ve Zlínském kraji.

Participant číslo 7 je sedmnáctiletá dívka, která navštěvuje třetí ročník zdravotní školy ve Frýdku Místku, v Moravskoslezském kraji, dále bude označena jako D4. Participantem číslo 8 je dívka ve věku osmnáct let, navštěvující soukromou automobilovou školu v Holicích v Pardubickém kraji. Ve výzkumu bude referována jako D5. A poslední z této skupiny bude Participant číslo 9, dívka ve věku osmnáct let, navštěvující střední školu Obchodu a Managementu podnikání zaměřenou na jazyky taktéž v Pardubickém kraji. Dále bude označována jako D6.

Participant číslo 10 je osmnáctiletý chlapec navštěvující Střední školu automobilní v Ústí nad Orlicí v Pardubickém kraji. Dále bude označován jako CH4. Participant číslo 11 je sedmnáctiletý chlapec navštěvující druhý ročník Gymnázia ve Starém Městě u Uherského Hradiště ve Zlínském kraji. Dále označován jako CH5. Participantem číslo 12 je sedmnáctiletý chlapec navštěvující druhý ročník střední školy ve Starém Městě u Uherského Hradiště obor Ekonomika a podnikání, dále označován jako CH6.

U mladších participantů se při dotazování projeví určité zábrany, při žádosti o účast na výzkumu. Měli obavu, že nebudou umět odpovědět na otázky, při dotazování se pak

projevila nervozita, že si nebyli jisti, jak by měli odpovědět. U starších žáků takový ostych nebyl, ale na druhou stranu nejsou tak úplně sdílní s tím, koho například sledují na sociálních sítích. Takto probíhali rozhovory: Po zjištění **věku participanta** a jakou školu navštěvuje, jsme se ptali, **kolik členů tvoří domácnost** dotazovaného. Převažovala odpověď čtyři členové, kde členy domácnosti byly oba rodiče a sourozenec dotazovaného, celkově u osmi dotázaných z dvanácti.

D1 bydlí v rodinném domě spolu s matkou, otcem a starší sestrou. D2 bydlí taktéž v rodinném domě s matkou, otcem a starším bratrem. D3 bydlí v rodinném domě s matkou, otcem a starším bratrem. CH1 bydlí v rodinném domě s matkou, otcem a mladší sestrou. CH2 žije v rodinném domě s otcem, matkou a mladší sestrou. CH3 bydlí v rodinném domě s otcem, matkou a starší sestrou. D4 bydlí v rodinném domě s matkou, otcem a mladší sestrou. D5 bydlí v rodinném domě s matkou, otcem a starší sestrou. D6 bydlí v bytě s babičkou, přítelem a jeho dědou. CH4 bydlí v bytě s přítelkyní, jeho dědou a babičkou. CH5 bydlí taktéž v bytě jen s matkou. CH6 bydlí v bytě s matkou a mladší sestrou.

U této otázky překvapivě v Pardubickém kraji dva dotazovaní D6, CH4 bydlí i v takhle nízkém věku - 18let sami a starají se o prarodiče, což je definitivně posunulo do světa dospělých. D5 tráví polovinu času doma, polovinu u přítele.

Při dotazu **na trávení volného času ve všední den** mladší skupina žáků, konkrétně u chlapců to vypadá takhle: CH1 tráví volný čas po škole tím, že jde ven a nebo hraje na počítači či mobilu hry. CH2 navštěvuje posilovnu s přítelkyní. CH3 dokonce před školou chodí cvičit i po škole.

U děvčat to vypadá všední den po škole takto: D1 tráví čas s kamarády nebo rodinou, či sportem. D2 navštěvuje bruslení, taneční a poté se učí či tráví čas na mobilu. D3 po škole odpočívá.

U starších žáků, D4 tráví volný čas ve všední den sportem, zpíváním a praxí v nemocnici. D5 tráví všední den po škole na brigádě. D6 tráví čas s kamarády.

CH4 tráví čas v dílně a spravuje auta. CH5 se věnuje sportování, konkrétně fitness. A poslední chlapec z této skupiny CH6 se věnuje taktéž fitness.

Je dobře, že většina dotazovaných tráví čas sportem i ve všední den. Sportem zdokonalujeme nejen fyzickou, ale i psychickou kondici. Sportovat se dá v každém věku a čím dříve se naučíme návykům, jako je pravidelná sportovní aktivita, tím lépe, tělo nám později poděkuje.

Trávení volného času o víkendu:

CH1 tráví čas o víkendu jako ve všední den plus v neděli chodí s matkou na fitness, jinak je doma, pokud nejde s kamarády ven. CH2 tráví čas o víkendu s přítelkyní, střídají se buď jsou u něj nebo u ní, jdou se projít a tak. CH3 tráví víkend stejně jako všední den ve Fitness Klubu, kde se potkává o víkendu s kamarády.

D1 v sobotu uklízí doma, přes zbytek víkendu se vidí s kamarády, rodinou, babičkou, která bydlí dole v přízemí rodinného domu. D2 o víkendu tráví čas sportováním jako bruslení a tančení, učení se a na mobilu (to samé dělá i v týdnu). D3 chodí o víkendu ke koním nebo je s kamarády.

CH4 tráví čas o víkendu stejně jako v týdnu, pracuje ve vlastním autoservisu. CH5 chodí s kamarády o víkendu ven a do posilovny. I CH6 tráví o víkendu čas v posilovně, tak jako v týdnu.

D4 o víkendu zpívá nebo tráví čas s rodinou, sportuje. D5 se o víkendu učí, jelikož ji v krátké době čeká maturita. D6 o víkendu doma uklízí a večer chodí do klubu.

Z odpovědí vyplynulo, že respondenti tráví většinou čas o víkendu s rodinou či přáteli, což je logické, vzhledem k tomu, že přes týden jsou povinni plnit si své úkoly, ať už docházku do školy či úkoly, což celkově zabere většinu jejich dne.

U otázky zda **dospívající tráví čas raději s kamarády, o samotě nebo s rodinou?** Odpovídali dotazovaní takto: D1 je raději s rodinou. Oproti tomu starší D2 je raději s kamarády. D3 tráví čas ráda jak s rodinou tak kamarády.

CH1 je rád s kamarády buď chodí ve skupině nebo se dvěma kamarády. CH2 na otázku s kým raději tráví čas odpověděl, že *s kámošema určitě*. CH3 tráví čas také raději s kamarády.

D4 je raději s rodinou. D5 je raději sama. D6 tráví čas i s rodinou i s přáteli.

CH4 tráví volný čas s rodinou a přáteli, tak 50 % na 50 %. CH5 je raději s kamarády. A poslední účastník CH6 je buď s kamarády nebo sám.

U této otázky odpovídala mládež častěji, že raději tráví čas s kamarády než s rodinou a to převážně chlapci. Což odpovídá i vývoji identity adolescentů, která pokračuje osamostatňováním se od rodiny.

Je pozoruhodné, že u další otázky : **Používáš sociální sítě?** Odpověděli všichni dotazovaní, že ano, i když u otázek jak tráví čas ve všední den a o víkendu, zmínili užívání mobilu či počítače jen D2 a CH1. Jednotlivé odpovědi vypadají takto: D1 sociální sítě používá a to Instagram, Snapchat, TikTok, Messenger. Při dotazu zdá má přehled o tom, **jak dlouho tráví na sociálních sítích:** neví, ale tráví tam dost času.

D2 využívá Instagram a Messenger, který využívá ke komunikaci s přátely, Instagram zase ke sledování influencerů v bruslení a tancování. D3 používá Instagram, TikTok tráví hodně času na sociálních sítích, v řádu hodin, sleduje spíše své kamarády, využívá ke komunikaci se svými vrstevníky.

CH1 využívá Instagram, Messenger, Snapchat, sleduje Youtubery, převážně kvůli jejich názorům na dané situace Covid, válku. Jak dlouho tráví čas na sociálních sítích nemá přehled. CH2 využívá Instagram, Snapchat, YouTube nesleduje nikoho koho nezná, jen své kamarády. CH3 využívá Instagram, Snapchat, Messenger a to ke komunikaci s kamarády.

D4 využívá Instagram, Facebook, Messenger, WhatsApp, Snapchat, aby byla v obraze a mohla komunikovat s přáteli, sleduje zpěváky, *je to odreágování*. D5 využívá Facebook, Instagram, Snapchat, sleduje celebrity, kvůli radám, zalíbám. D6 využívá Facebook, Instagram, Viber, WhatsApp používá ke komunikaci, nesleduje nikoho z celebrit.

CH4 využívá Instagram, Facebook, YouTube tráví na sociálních sítích dlouho v řádu hodin, minimálně 2hodiny denně. Sítě využívá ke komunikaci. CH5 používá Instagram, TikTok, Snapchat, Messenger sleduje známé osobnosti, převážně z fitness komunity a kamarády co dělají. CH6 využívá Instagram, Snapchat, TikTok snaží se sám i něco tvořit na sítích.

Z odpovědí vyplynulo, že respondenti nejvíce používají Instagram, Messenger, Snapchat a jiné sítě převážně ke komunikaci mezi sebou, než ke sledování influencerů. Vzhledem k tomu, že tuto činnost nezahrnuli do svých aktivit při předchozích otázkách, lze to považovat za automatickou činnost, kterou dělají každý den bez přemýšlení. Jen jeden z dotazovaných a to CH6 již aktivně používá sociální sítě k tvorbě vlastních příspěvků.

U otázky **co považují mladiství za důležité?** Měli na výběr z následujícího:

- A. Zdraví, B. Přátelství, C. Pravda, D. Rodina a děti, E. Vzdělání, F. Dobrý plat, G. Lásky, H. Úspěch v zaměstnání, Ch. Mír, I. Být užitečný druhým, J. Životní prostředí, K. Koníčky, L. Majetek a peníze, M. Dobré postavení ve společnosti, N. Atraktivní vzhled, O. Bůh(náboženství)

Participantů odpovídali takto: pro CH1 je důležité zdraví, rodina a děti, dobrý plat a být užitečný druhým. CH2 považuje za důležité vše zmíněné, kromě náboženství. CH3 považuje za důležité rodinu, kamarády. D1 považuje za důležité zdraví, přátelství, pravdu. Pro D2 je důležité zdraví, láska, rodina, pravda. D3 odpověděla takto: zdraví, přátelství, mír, rodina, vzdělání. CH4 to vidí takhle: zdraví, přátelství, volný čas, *sám sebe mám rád*.

CH5 považuje za důležité rodinu, zdraví, přátelství, zaměstnání. CH6 u něj má smysl vše z jmenovaných v zadání, kromě náboženství, to považuje za subjektivní.

D4 považuje za důležitou rodinu, přátelství, náboženství, zdraví, vzdělání, dobrý plat.

Pro D5 je důležité bydlení, životní úroveň, přátelství, pravda, práce. D6 to vidí takto: rodina a děti, postavení ve společnosti, zdraví.

U této otázky se krásně ukázalo co pro kterého respondenta je důležité a v jakém pořadí.

Tato bakalářská práce je tvořena v období, kdy probíhá válka na Ukrajině, je tedy překvapující, že jen respondent D3 zmínila v odpovědi Mír.

Abychom se dozvěděli i více o tom, koho mají mladiství za vzor, položili jsme i tuto otázku, **kdo je tvým vzorem a čím názor je pro Tebe důležitý?**

CH1 považuje za důležitý názor rodičů, kteří mu pomohli i s výběrem školy, jsou mu i vzorem. CH2 považuje za důležitý názor relativních lidí, myšleno těch, kteří mají co říct k danému problému, situaci. CH3 považuje názor svého otce za důležitý, vzor nemá.

D1 má za vzor rodiče, sestru a jejich názory jsou pro ni důležité, u sestry obzvlášť, jelikož si jsou věkově blízké. U D2 je vzorem matka a zpěvačka Týna. D3 vzor nemá vzor a názor obou rodičů je pro ni stejně důležitý. CH4 také vzor nemá a názor rodiny je pro něj důležitý. CH5 nemá vzor ani nepovažuje ničí názor důležitý. CH6 považuje za důležitý názor rodiny, vzor nemá. Pro D4 má za vzor rodiče, považuje pokoru za velmi důležitou.

D5 má vzorem matku a její názory považuje za důležité. D6 má za vzor lidi, kteří toho hodně dosáhli, úspěšné podnikatele.

U této otázky se neprokázal vliv influencerů na dospívající, převažoval názor, že rodina má na ně větší vliv, což je správně a tak by to mělo být.

Poslední otázkou, kterou jsme zjišťovali bylo **Co znamená mít šťastný život?**

D1 považuje za šťastný život, když bude mít okolo sebe lidi, které má ráda a oni mají rádi ji. A také být zdravá. Pro D2 to znamená, mít zdravou rodinu, být zdravá a obklopena

dobrymi lidmi. U D3 je to mít zdravou rodinu. CH1 považuje za šťastný život mít dobré ubytování, kamarády, mít kde bydlet a moci se spolehnout na kamarády. CH2 považuje být zdravý, láska, být finančně zabezpečen. CH3 to vidí takto: mít dobrou práci, mít s kým chodit ven, kamarády, být zdravý.

D4 to znamená mít velkou rodinu, být zdraví, šťastné manželství, rodinu. D5 to vidí jako mít někoho kdo ho má rád, mít kde bydlet, mít práci a být zdraví. Pro D6 to znamená zajistit děti, dát jim co ona neměla. Pro CH4 je důležitý volný čas. CH5 považuje za šťastný život pokud bude mít dobrou rodinu, mít se dobře s rodinou, být zdravý a být úspěšný v práci. CH6 považuje za šťastný život pokud bude finančně zabezpečen, mít milující rodinu, dělat co ho činí šťastným.

6 ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Na hlavní výzkumnou otázku 1, **VO1 :Schrává roli výběr školy v hodnotách mládeže?**

Z odpovězených otázek lze usoudit, že hodnoty mládeže korespondují se školou, kde studují nebo na kterou se chystají. Například D2, která momentálně dělá zkoušky na laboratorního asistenta v Olomouci, na prvním místě v hodnotách které považuje za důležité uvedla zdraví, taktéž při odpovědi na otázku co podle ní znamená mít šťastný život, uvedla zdravá rodina, být zdravá.

CH3, který studuje Sportovní školu a chystá se na Vojenskou střední školu v Moravské Třebové tráví volný čas sportem, jako jeden ze všech dotázaných cvičí jak ráno před školou, tak i po škole a o víkendu tráví čas v posilovně.

D6, studující Střední školu Obchodu a Managamentu podnikání uvedla jako důležitou věc pro ni postavení ve společnosti a vzorem má lidi, podnikatele, kteří dosáhli úspěchu.

Tudíž určitě výběr školy má svou roli v hodnotách mládeže.

Na druhou Výzkumnou otázku, **VO2 : Mění se orientace časem?**

Ano mění, jak studenti dospívají mění se i jejich priority. Na střední škole je více učení a probíraná látka je složitější než na základní škole, také je zapotřebí chodit na praxi na některých školách. Adolescenti se snaží nebyť tak finančně závislí na rodičích, hledají si brigády, nastupují do práce. Z rozhovorů vyplynulo, že i mezi jednotlivými kraji je značný rozdíl. Například v Pardubickém kraji adolescenti ve věku 18let již pracují, oproti tomu ve Zlínském kraji se ještě pořád věnují kamarádům a svým aktivitám. V Moravskoslezském kraji jsou více zaměřeni na náboženství jak v jiných zmiňovaných krajích, může se také lišit od toho zda respondenti bydlí v obci nebo ve městě. Je známo, že v obci spíše rodiny navštěvují kostel, jak rodiny žijící ve městě. Určitě to také bude souviset s výchovou, jak byly vedeni rodiče, tak se snaží vést i své potomky.

Dílní výzkumné otázky byly zodpovězeny následovně:

1. Komperace hodnotové orientace respondentů základních a středních škol: bylo zodpovězeno v předchozí části práce, respondenti základních škol se více orientují na své koníčky a tráví více času s rodinou o víkendu, kdežto respondenti středních škol raději tráví více času s kamarády či sami a hledají si brigády. Nejvíce zmiňovanou hodnotou bylo zdraví.

Adolescenti potom často zmiňovali mít dobré bydlení, dobrou práci, postavení ve společnosti, být finančně nezávislí. Pubescenti naopak kladli důraz na přátelství a lásku.

2. Jaké aktivity dospívající ve svém volném čase preferují a jaká je jejich hierarchie?

V odpovědích převažovali sportovní aktivity a ty byly kladeny na první místo. O trávení času na sociálních sítích nebylo přímo referováno v odpovědích, ale při přímém dotazu zda sociální sítě používají u všech dotázaných byla pozitivní odpověď a u některých dokonce doba užívání překročila několik hodin denně. Při dotazu co na sítích dělají, byla odpověď, že je využívají ke komunikaci mezi kamarády.

3. Jakou hlavní funkci pro dospívající má volný čas? Pro některé je to prostor na odpočinek, jiné čas, kdy se můžou potkat se svými blízkými a kamarády. Věnovat se koníčkům.

4. Zjistit s kým dospívající tráví nejraději svůj čas a kde. Tady nejčastěji převažovala odpověď s kamarády a při různých sportovních aktivitách.

5. Kdo je pro ně vzorem v rodině či mimo ni? Kupodivu většina dotazovaných vzor neměla, mladší žáci dali na názor rodičů a starší žáci se spíše zajímali o názory lidí, kteří byly úspěšní, ať už ve sportu či podnikání.

6.1 Shrnutí

V rodině má každý své nazastupitelné místo, ať již rodiče, prarodiče, sourozenci, vzdálenější příbuzní, každý z nich nějak formuje osobnost a hodnoty dítěte. Pokud v rodině chybí rodič či sourozenci je tato role nahrazena jinou osobou, kamarády, které dospívající potřebuje ať již k svěřením se svými problémy či touze po radě. Dospívající často vidí problém hovořit o některých situacích s rodiči a lehčeji se svěří stejnému starým vrstevníkům, tuto roli může nahradit i jiný dospělý, ke kterému má dospívající důvěru.

Dá se říci, že každý člověk, který se s dítětem potká na jeho životní cestě jej nějak ovlivní.

Přesto nejzásadnější vliv na výchovu dítěte mají rodiče, rodičovský vztah je základem. To v jaké rodině jsme žili, jak se k nám rodiče chovali, co považovali za nezbytné a kladli nám na srdce ovlivňuje náš výchovný styl. Matka i otec přistupují k dítěti rozdílně, je to dáno přirozenou odlišností, ale také odlišnými zkušenostmi ve výchově. Náš rodičovský přístup je ovlivněn také tím, s kým dítě vychováváme. Rodiče by se měli podporovat o své výchově a svých dětech spolu mluvit (Pöslová, 2020, str. 17–23).

6.2 Návrh Doporučení

Již od raného dětství jsme ovlivňováni vnějším světem, i tak zůstává základem správná výchova v rodině. Bylo by dobré, kdyby se tímto tématem více zabývali i ve školách. Při narození miminka dostávají maminky dárkový balíček při první návštěvě lékaře, jehož součástí jsou i brožurky s různými tématy týkající se prvních týdnů života miminka, jako je péče o novorozence atd., při dosažení určitého věku dostávají chlapci tzv. manuál muže u obvodního lékaře, asi by nebylo na škodu mít takovou brožurku i ohledně tak důležitého tématu, jako jsou hodnoty u dětí a dospívajících. Vzhledem k tomu, že hodnotová orientace odráží obraz naší společnosti je tedy důležité se o tyto hodnoty dospívajících více zajímat.

A jelikož děti tráví poměrnou část dne ve škole, mohla by se i škola zabývat více sociálními dovednostmi žáků, které mohou být velkým přínosem pro různé životní situace, včetně povolání.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký žebříček hodnot má současná dospívající generace. V teoretické části byla provedena rešerše odborných zdrojů, ať již knižních či internetových, aby byl získán lepší náhled na dané téma. Byly zde vymezeny pojmy jako adolescence, tělesný vývoj v tomto období, vztah k dospělým, k vrstevníkům i ke škole a vzdělání, utváření identity, otázky volného času a vnímání autorit. Samostatná kapitola byla věnována médiím, sociálním sítím, které mají v dnešní době velkou moc a případným rizikům spojených s jejich užíváním. Obsah, který je zahrnut v teoretické části práce, posloužil k lepšímu pochopení myšlení a chování současných adolescentů a následně k sestavení a provedení kvalitativního výzkumu formou hloubkových rozhovorů.

Všech stanovených cílů bylo dosaženo, výzkumné otázky byly zodpovězeny. I přestože již bylo provedeno hodně výzkumů věnovaných tomuto tématu, každý další je novým přínosem, jelikož život a jeho kvalita se rychle mění, a tím i smýšlení lidí a jejich hodnoty. Tématu hodnotové orientace by bylo dobré se i nadále věnovat v dalších výzkumech, ať už v rámci diplomové práce či jinak.

Výchova dětí není jednoduchá, neexistuje manuál, jak dítě vychovat, možná i právě proto, že každé dítě je unikát, má jiné potřeby a je zapotřebí k nim takto přistupovat. Přestože existuje spousta odborné literatury, i článků na internetu, které dokážou pomoci s různými situacemi, i tak by měl každý rodič přistupovat zodpovědně k výchově svého potomka. Bohužel dnešní mládež již není tak pokorná, nemá úctu ke stáří, jako jsme třeba byli vychováváni my a naši rodiče. Čím dál častěji jsem spíše šokována, když slyším, jak se děti baví, tím nemyslím pubescenty, ale děti v prvním, druhém ročníku základní školy. Rodiče často nevědí, kde se jejich potomci nacházejí, či co dělají. Chápu, že dnešní svět je docela uspěchaný, ale měli by si uvědomit, že to, jak své potomky vychovávají, se dříve nebo později ukáže i v přístupu k nim samotným. Možná má na to vliv i velká rozvodovost, která určitě ovlivňuje a zasahuje do výchovy. Dospělí se většinou neumí domluvit a využívají, dalo by se říct i zneužívají děti, aby donutili partnera přistoupit na jejich podmínky nebo ho naopak trestali tím, že mu děti nechtějí předat. Děti jsou to nejcennější, co máme a mělo by nám stát za to se překonat, namáhat a snažit se dát jim to nejlepší co můžeme. Jsou pokračovateli našeho života. Neměli bychom nechávat výchovu na jiných a vymlouvat se na školu, že je něco nenaučili, my jsme tady od toho abychom jim dali svůj čas, to nejcennější, co jim můžeme dát.

Nevím, zda každý rodič přistupuje k výchově svých dětí zodpovědně, možná pokud jste na výchovu sami, tak o to víc se snažíte, abyste svému dítěti předali jen to nejlepší do života. Já sama jsem se snažila být mému synovi příkladem, i v péči o své rodiče, jelikož si velice dobře uvědomuji, že přijde čas, kdy jej budu potřebovat i já. Vždy jsem se mu snažila vysvětlit proč je důležité si pomáhat, teď můžu jen doufat, že jsem pro něj udělala to nejlepší, co jsem mohla a věřit v to, že jsem mu dala dobrý základ do života.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BLAŽEJ, Adam, 2019. Motivace dětí a mládeže ve sportu. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9355-3.
- [2] CAKIRPALOGLU, Panajotis, 2004. Psychologie hodnot. 1. [Olomouc]: Votobia. ISBN 80-722-0195-6.
- [3] CAKIRPALOGLU, Panajotis, 2009. Psychologie hodnot. 2., dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 376 s. Monografie. ISBN 9788024422954.
- [4] DOROTÍKOVÁ, Soňa, 1998. Filosofie hodnot. Praha: Univerzita Karlova v Praze. ISBN 80-86039-79-X.
- [5] EYRE, Linda a Richard M. EYRE, 2007. Jak naučit děti hodnotám. Vyd. 2. Praha: Portál. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-275-1.
- [6] Facebook, 2001-. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>
- [7] GÖBELOVÁ, Taťána, 2015. Profesní hodnoty a etické principy v práci učitele. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-808-3.
- [8] GREVE, Meg, 2014. Social Media and the Internet [online]. North Mankato, Minnesota: Rourke Educational Media, 24 s. [cit. 2022-03-13]. ISBN 978-1-62717-013-0. Dostupné z: <https://ilib.cz/book/2538828/0f8841>
- [9] GROLNICK, Wendy S. The psychology of parental control: How well-meant parenting backfires. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates, c2003, xiii, 182 s. ISBN 0805835415. Dostupné také z: <http://www.loc.gov/catdir/toc/fy032/2001051087.html>
- [10] HOFFERT, Barbara, 2014. Stop Teaching Our Kids To Kill, Revised and Updated Edition: A Call to Action Against TV, Movie, and Video Game Violence. Library Journal [online]. 139(5), 68-68 [cit. 2022-03-15]. ISSN 03630277. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=94841616&scope=site>
- [11] CHAPMAN, Gary, 2010. The Five Love Languages of Teenagers: The Secret to Loving Teens Effectively [online]. Chicago: Northfield Publishing. ISBN 978-0-8024-7313-4.

- [12] Influenceri, 2020. In: Vimkamklikam.cz [online]. Gordic [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.vimkamklikam.cz/zajimavosti/influenceri>
- [13] Jak tráví děti svůj volný čas? [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <http://www.luxuryhouse.cz/jak-travi-deti-svuj-volny-cas>
- [14] Jak tráví volný čas české děti?, 2016. Státní zdravotní ústav [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/jak-travi-volny-cas-ceske-deti>
- [15] KARLÍČEK, Miroslav, 2018. Základy marketingu [online]. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada [cit. 2022-03-18]. ISBN 978-80-271-0954-8.
- [16] KOTLER, Philip. 2007. Moderní marketing: 4. evropské vydání. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1545-2.
- [17] KŘÍŽKOVÁ, Barbora, 2021. Vliv influencerů na naše děti: Děti a rodina. In: Bety.cz [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.bety.cz/deti-a-rodina/clanky/38391/Vliv-influenceru-na-nase-deti>
- [18] MÁČA, Roman, 2014. Děti a rizika sociálních sítí. In: Sancedetem.cz [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/deti-rizika-socialnich-siti>
- [19] MACEK, Petr, 2003. Adolescence [online]. Vyd. 2., upr. Praha: Portál [cit. 2022-03-09]. ISBN 80-717-8747-7.
- [20] MARTÍNEK, Zdeněk, 2015. Agresivita a kriminalita školní mládeže. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 190 s. Pedagogika. ISBN 9788024753096. Dostupné také z: http://www.grada.cz/agresivita-a-kriminalita-skolni-mladeze_8366/kniha/katalog/
- [21] Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži [online]. Národní pedagogický institut ČR [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/cs/registr>
- [22] NOVÁKOVÁ, Milena, 2022. Jak internet ovlivňuje život dětí a dospívajících?. In: Sancedetem.cz [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/jak-internet-ovlivnuje-zivot-deti-dospivajicich>
- [23] PHILIP CARTER, 2001. Boys and Girls Learn Differently!: A Guide for Teachers and Parents. ISBN 9780787953430. Dostupné také z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsebk&an=56941&scope=site>

- [24] PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER, 2007. Psychologie dítěte. Vyd. 5., V nakl. Portál 4. Praha: Portál. ISBN 978-807-3672-638.
- [25] PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER, 2014. Psychologie dítěte. 6. Praha: Portál. Klasici. ISBN 978-802-6206-910.
- [26] PLHÁKOVÁ, Alena, 2020. Dějiny psychologie. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-802-7125-289.
- [27] PÖSLOVÁ, Blanka, 2020. Tolerantní výchova. Praha: Grada, 150 s. ISBN 9788027106226.
- [28] RYCHTECKÝ, Antonín a Pavel TILINGER, 2017. Životní styl české mládeže: pohybová aktivita, standardy a normy motorické výkonnosti. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3746-4.
- [29] SEKOT, Aleš, 2019. Rodiče a sport dětí: rodičovské výchovné styly jako motivační faktor sportování dětí a mládeže. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9292-1.
- [30] SLUSSAREFF, Michaela, 2022. Hry, síť, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty [online]. Brno: Jan Melvil Publishing [cit. 2022-04-09]. Žádná velká věda. ISBN 978-80-7555-156-6. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/hry-site-porno-858169/>
- [31] Sociální síť, © 2022. Wwww.sitevhrsti.cz [online]. [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://sitevhrsti.cz/socialni-site/>
- [32] ŠULOVÁ, Lenka, 1995. Jak učit výchovu k manželství a rodičovství?. Praha: Grada. ISBN 80-716-9218-2.
- [33] ŠULOVÁ, Lenka, 2019. Raný psychický vývoj dítěte. Třetí vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4479-0.
- [34] VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál. ISBN 80-717-8308-0.
- [35] V Česku nejdynamičtěji roste TikTok, vrací se i Snapchat, 2021. Wwww.mediaguru.cz [online]. [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/06/v-cesku-nejdynamicteji-roste-tiktok-vraci-se-i-snapchat/>

[36] V síti, 2001-. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V_s%C3%ADti

[37] Základní údaje o stavu a pohybu obyvatel, 2020. <https://www.czso.cz/> [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/shortUrl?su=dc34b563>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Str. strana

Č. číslo

V. versus

% procento

Tzv. takzvaně

Např. například

SMS short message service (služba krátkých textových zpráv)

Atd. a tak dále

D dívka

Ch chlapec

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Průměrná doba na sítích	26	Chyba! Záložka není definována.
Obrázek 2 Nejpopulárnější síť.....	27.	

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: : Pro-link na záznamy rozhovorů www.uschovna.cz/zasilka/XN6TGXKD43MJ3P48-U63

PŘÍLOHA P I : : PRO-LINK NA ZÁZNAMY ROZHOVORŮ

www.uschovna.cz/zasilka/XN6TGXKD43MJ3P48-U63